

Smyslová aktivizace v české praxi

Hana Vojtová

*Naše aktivity nás budou naplňovat,
pokud je budeme vykonávat se zaujetím,
to znamená vytvořit z nich
„srdeční záležitost“, dělat je rád.
Co slouží jen k rozptýlení a úniku před samotou,
zanechává nakonec zklamání a prázdnotu.*

Anselm Grün

Předmluva

Cesta, která mě přivedla ke smyslové aktivizaci, byla vedena mou osobní nespokojeností s rozsahem péče a nabídkou aktivizace především pro velmi staré, dezorientované a demencí postižené osoby.

Nabídka aktivizace, jak jsem ji v roce 2007 poznala v české praxi, byla v domovech seniorů zajišťována především pro aktivní, orientované seniory. Na různých aktivizačních skupinách se setkávali stále stejní lidé a např. v našem domově seniorů z celkového počtu jednoho sta uživatelů to byla necelá dvacítká. Nevím proč, ale měla jsem zvláštní pocit, že takto by to být nemělo. Proč aktivizujeme aktivní seniory, tedy seniory, kteří v mnoha případech naši službu ani nepotřebují, neboť pobytem v domově seniorů řešili spíše svou bytovou situaci a pohodlnost, než potřebu péče o vlastní osobu. Tito lidé se navíc stále dožadovali ještě větší pozornosti pečovatelského personálu, nabídka jim přišla nedostatečná, stále se opakující, a tak nejednou přišli s nápadem častějších výletů, návštěvou divadla, dovozu na hroby – to vše s požadavkem samozřejmě zadarmo. Bylo těžké těmto navykklým požadavkům říci ne anebo lépe řečeno stanovit za takto požadované služby cenu, což se prakticky rovná stejnému výsledku. Těžší však bylo dívat se na ty seniory, kteří byli upoutáni na lůžko, nebo na ty, kteří byli pro svou dezorientovanost odkázáni na pomoc ostatních. Ptala jsem se, jak aktivizujeme tyto uživatele a odpověď zněla: „Ti jsou demenční, ty už neaktivizujeme.“

„A co celý den tedy dělají?“ ptala jsem se neuspokojená odpovědí.

Odpověď zněla: „Nic.“

Pokud odmyslím slovní hantýrku a způsob vyjadřování pečovateli, to, co mě více vyděsilo, byl obsah odpovědi v tom smyslu, že těmto lidem se vyjma běžné ošetrovatelské péče jiné podpory nedostává. Potřeba těla byla naplněna, ale potřeba lidského ducha strádala. Myšlenkou „jak pomoci těmto velmi starým, imobilním, dezorientovaným a demencí postiženým lidem“ jsem se zabývala snad každý den. Neznalá sociálních věd (vystudovala jsem ekonomii) jsem začala hltat všechny dostupné odborné knihy a učebnice, ale teď zase já – nic. Jak je to možné? Máme dokonalou výpočetní techniku, rychlost vozů se posouvá do závratných výšek, létáme do vesmíru, přijímáme signál z mnoha létajících družic a přes tento obrovský rozvoj lidstva neumíme pracovat se starými a nemocnými lidmi? A tak přišel můj další pokus – cesty za poznáním. Vyrázila jsem „ven, do světa!“ Na zkušenou jsem vyrazila do Rakouska, do domova seniorů ve Vídni a zde jsem mimo jiné viděla skupinovou práci s lidmi s demencí a s velmi starými osobami s různým tělesným omezením (slepotou, hluchotou, plně imobilními ...). Byla jsem nadšená – to je to, co jsem hledala. Cesta k autorce konceptu smyslové aktivizace už nebyla daleko. Několik společných setkání, začátek mého studia v konceptu a pak následoval projekt pro zavedení konceptu do prvního českého domova seniorů.

Má osobní zkušenost se smyslovou aktivizací a její úspěšnost v praxi domova seniorů mě přivedla k tomu, abych koncept předávala dál a šířila jej do povědomí dalších pečovateli. Nebylo však možné koncept bezmyšlenkovitě převzít, musela jsem vnímat českou kulturu a společenské odlišnosti. A právě s ohledem na uvedené vám předkládám smyslovou aktivizaci v české praxi tak, aby byla přijatelná, pochopitelná a využitelná pro vaši praxi.

1.3 Předměty používané pro smyslovou aktivizaci

Koncept je založen na práci s takovými podněty (předměty a materiály), které stárnoucí zná a má je uloženy ve svých paměťových stopách. Takové předměty nemusíte kupovat, stačí, pokud se rozhlédnete kolem a využijete předměty ze své blízkosti.

1. Vlastní předměty uživatelů

Fotografie, obrázky, hrnečky, suvenýry, dečky, ubrus.

Pokud chcete navázat s druhým kontakt, stačí na něho pohlédnout, třeba má prstýnek nebo brož. Už to jsou předměty, které pomohou navázat komunikaci, pravděpodobně byly darem nebo byly zakoupeny jako upomínka na nějakou událost.

Každého člověka obklopují také další věci. Obrázky na stěně v pokoji možná maloval někdo

známý nebo jsou na nich vyobrazena známá a stárnoucímu člověku blízká místa (místo narození, rodinný statek...). Fotografie ukrývají tolik vzpomínek, tolik emocí a napomohou vám pohlédnout do života člověka.

Snažte se, aby senioři do zařízení přicházeli se svými vzpomínkami. Pokoj vybavujte ještě před nástupem do domova, neboť ten, kdo k vám přichází, nejde na pár dní do hotelu, on spolu s vámi tvoří nový domov.

2. Přírodní materiály

Květiny, listy, ovoce, zelenina – vždy musí souviset s ročním obdobím, ve kterém kvetou nebo se sklízí.

Předměty, které pro aktivizaci využíváme, slouží k přirozené orientaci člověka v ročním období. Myslete na to, že pokud člověku s onemocněním demence v lednu dáte do rukou čerstvé jahody a přitom pohled zamrzlým oknem ven jasně hlásí zimu, ještě více jej vy svým neuvážlivým konáním dezorientujete. Jahody v lednu zná jen z pohádky, ale ve své paměti má jasně zapsáno, že je sklízěl a jedl v červnu... a co teď?

Přitom někdy stačí cestou do práce natrhat květiny a dlouhodobě ležícímu člověku přinést až k lůžku, nechat přivonět, obdarovat a společně se radovat.

